

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

25 de donationibus inter virum & vxorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

8 In hoc prælationis etiã dotis in hypotheca privilegio, duo singularia annotanda: unum, quod hoc quod datur mulieri, competat & suo heredi, non autem extraneis, si eis restituenda sit, ut ait Iacobus Ferrariensis, in præl. titu. de for. libello, quo vxor agit ad dotem, in 8. privileg. dotis, per l. 1. C. de privil. dot. ¶ Alterum, quod privilegium pro dote iure hoc prælationis competens, non datur pro donatione propter nuptias, seu adiancamento, vel dotis incremento repetendo, sed ordo iuris & temporis in eo sequendus est, s. his consequens, de equal. dot. in Authen. l. assiduis, §. hæc autem, qui pot. in pig. bab. C. §. illud, de equal. dot. in Authen. coll. 7. Sed hæc hæctenus de prioritate hypothecæ, dotisque primo privilegio, nempe quod ratione favoris eius, arg. l. in ambiguis, de reg. iur. in ambiguo præcedere dotis obligatio cõsuetur debitum alterius generis, quod datum & est successoribus. ¶ Aliud quod privilegium dotis erit, quod inalienabilis sit, de quo supra diximus. ¶ Tertium, ut suppleatur omisso stipulationis, l. de rei vxor. aut. C. §. fuerat, de aut. de dote restituenda, quod etiam transit in quemcunque alium successorem. Quartum, ut & sit actio bonæ fidei, contra naturam stipulationis, s. in bonæ fidei, §. §. fuerat, de aut. contra l. quicquid asstringenda, de verb. oblig. Quintum, quod summatim sit in ea procedendum, d. Ferrar. vbi sup. l. 3. de re iudic. circumcis. dilationibus, l. 1. de feris. Sextum quod dos incerta, arbitrio tertii possit certa reddi, l. cum post, §. gener. de iur. dot. in P. contra l. ita stipulatus, de verb. oblig. Septimum, quod mulier dotem promittens, non restituitur Velleiano, l. fin. C. ad Velleian. contr. reg. iur. com. Octavum, res inalienabiles subiectas restitutioni, causa dotis posse alienari, Authen. res que, comm. de leg. a. C. Nonum, quia pater cogitur filias dotare, ut dictum in oneribus matrimonii officio iudicis, l. qui liberos, de rit. nupt. in P. Decimum, quod repetenti mulieri non possit obijci compensatio, vel rerum amotarum vel aliorum debitorum, l. omni §. taceat, de rei vxor. actio, quod privilegium non transit in heredem eius. Undecimum, quod in dote adventitia, filiam sine patre in iudicio esse possit, g. l. §. inter p. l. 2. §. quod si in patris, fol. matr. Duodecimum, quod dos non præsumitur communicata in societate generali, sed excepta, l. actione, §. si cum l. seq. pro soc. in P. potest tamen si placuit, colligitur ex l. Lucius, §. impuberis, de legat. 2. l. si socius pro filia, pro soc. in P. Adde decimum tertium, ut laudemia non debeantur, si res emphyteoticæ sine æstimatione in dote detur, l. in l. 3. §. 9. q. §. Salvo, de iur. emphyt. C. Ausfer. in decr. cap. Tholos. 278. quia dominium tunc iure naturali remanet penes vxorem, l. in reb. C. de iur. dot. Quamvis iure civili efficiatur dominus maritus pendente matrimonio, & cum conditione, l. doce ancillam, de rei vind. C. tamē, nisi æstimata: quia tunc facit æstimatio emtionem, l. quoties, C. de iur. dot. l. plerique, §. fin. eod. in P.

De donationibus inter virum & vxorem.

Cap. 25.

Lib. 24 P. tit. 1. Lib. 5. C. tit. 16. Lib. 4. Decret. tit. 20.

- 1 Continuatō tituli ad superiora.
- 2 In donationibus inter coniuges tria tempora in spicienda, ante, & post nuptias, & nuptiarum.
- 3 Donationes inter virum & vxorem, nec directe, nec indirecte valent.
- 4 Donationes causa mortis inter coniuges, que valent.
- 5 Donationes inter coniuges reuocantur tantum ille, quibus donas sit pauperior, & accipiens ditior, non alie: & ideo fructus consumti non restituentur, nec minuta donata.
- 6 Amor mulierum exhaurit bona amanti.
- 7 Donationes in focariis militibus prohibite.
- 8 Donationes affectionis gratia in meretricibus valent.
- 9 Amoris furor nihil vehementius, dignus ideo venia.
- 10 Donatio inter coniuges non prohibetur, ut inter maleuolos, sed ut inter coniuictos.
- 11 Contractus inter coniuges alii quam donationis, permitti.
- 12 Donationes secunde inter coniuges prohibite, ne venala fiant matrimonialia.
- 13 Amor verus solis animis, sine pretio constat.
- 14 Mulierum ingenium flexibile & volubile.
- 15 Donationes inter coniuges item prohibite, ne cura & sollicitudo amitterentur.
- 16 Donationes ante matrimonium facte, collate in tempus matrimonii improbe inter coniuges.
- 17 Donatio inter coniuges quando valeat, veluti si plebetus maritus vxoris des nobilis, iure senex puelle, & rationes horum.

18 Donationes, que donanti conferunt, aliquam utilitatem, veluti remuneratoria, valent inter coniuges, ut in dignitatem, in refectionem domus exstet, monilia, alimenta.

19 Vestes pretiosæ, & alia a marito vxori donata, an marito vel vxore mortuis restitui debeant.

20 Donata monilia, armilla, bulla vxori, quomodo vxoris sint, & quando restituantur.

21 Statutum quo lucratur vxor donata, monilia, & vestes, intelligitur de non pretiosis.

DONATIONES, quæ inter virum & vxorẽ fiunt, accedunt considerationi nuptiarum, sine quibus seorsum per se explicari nequeunt. Quocirca de illis pauca, quæ ex personarum, coniugum scilicet qualitate, nobis personas coniunctas magis ac magis explicent.

In primis quæ autem tria tempora in istis personis perpendenda monco, ante nuptias, matrimonii constantis, & solati: tempus ante nuptias, si donationem admittat, quæ firmat ut & postea facta, Vlp. l. si sponsus, §. de donat. int. vir. & vxor. in P. l. cum multe, §. sancimus, de donat. ante nupt. C. ad donationes propter nuptias, vel inter sponfos factas pertinet: vel si constante matrimonio factæ, ad dotis æqualitatem, ut remuneratoriæ, valide erunt, l. si constante, eo. C. de quibus iam in sponsalibus diximus. Tempus soluti iam matrimonii, aliam quoque considerationem quam viri & vxoris habere videtur, soluta tunc vxore a lege viri, ut ait D. Paul. l. Cor. 7. Neque itaque tractatio de donationibus inter virum & vxorem, ad hæc duo tempora, sed ad medium, quo cõstat coniugium, pertinebit. ¶ Proinde de eo sic constitutum axioma, donationes inter virum & vxorem non posse subsistere, l. 1. 2. 3. de donat. int. virum & vxor. lib. 24. tit. 1. l. quod sponsa, de donat. ante nupt. lib. 5. C. siue illa directo, siue per interpositas personas fiant, l. creditor. 20. de don. inter vir. & vxor. lib. 5. C. tit. 16. l. 3. §. non tantum, eo. in P. Vlpian. l. apud Celsum, §. 4. l. Iulianus, de dol. mal. except. lib. 44. P. tit. 4. ¶ Quod de donatione inter viros intelligimus: nam causa mortis inter illos non sunt inhibite, si re ipsa scilicet traditione fiant, non sola promissione, l. Papinianus, 24. de donat. inter vir. & vxor. P. et si in voluntate perseverauerint vique ad mortem, qua ratæ fiant, & confirmantur, l. 1. & 3. l. ex verbis, 14. & l. pen. eod. C. Vlp. l. si eum seruum, 10. §. si cum 2. l. seq. eo. P. moriente eo, qui donauit ante donatarium, ut etiam reuocata euentur præmoriendo donatario ei, qui donauerat causa mortis, l. a marito, 18. eo. C. l. 1. de don. cau. mor. §. 1. de dona. P. vel vna ambobus morientibus, l. si inter virum, de reb. dub. in P. ¶ Item quod secundo, illæ donationes inter coniuges inter viros prohibite tantum censentur, per quas donatarius inuenitur factus locupletior: alioquin minuta illa, quæ donantur, & alia donata consumta, cum reuocari oportet donationes, non restituantur: nisi in quantum locupletior is factus fuerit, Dioclet. & Maxim. in l. de his que, 17. de don. int. virum & vxor. C. Marc. l. si mulier, 6. Caus. l. quia quod, 7. Vlpian. l. quod autem, 8. cum suis §. eod. in P. l. sicut, eod. C. l. ex animo, cum 2. seq. eod. P. Quocirca nec fructus rerum ita donatarum percepti & consumti restituantur, si is qui dedit, non factus sit pauperior, nec is qui accepit, ditior, Alex. Imp. in l. si fructus, 8. C. de donat. int. alias contrarium statuendum esset, l. 4. & l. si sponsus, §. concessa, & §. si maritus, eod. in P.

¶ Hoc autem receptum est, ut ait Vlpianus, 1. eod. P. donationes inter coniuges, inter viros non valere, ne mutuo amore inuicem spoliarentur, donationibus non temperantes, sed per sua liberalitate erga se abutentes: nam ut est in antiqua patremia, *οὐδὲν ἔστιν ἄλλοιοῦ δέλεου βαδύνει*, id est, porri folio ligantur maris pia amanti. ¶ Arque quod ideo Antoninus in l. 2. de dona. in C. donationes in focariis factas per milites, improbat: ne factis adulationibus spoliarentur bonis. Quippe, ut ait Ouid. de arte aman.

— inuenit artem

Fœmina, qua cupidus captat amanti opes.

Et Plautus in Trucul.
Velut meretrix meum herum miserum, sua blanditia intulit
In pauperiem: priuauit bonis, luce, honore, atq; amicis.
Sic accommodatē Luxuria apud eundem Plaut. in proœm. Trimmus filiam se dixit habere inopiam. ¶ Et si affectionis gratia in alias, etiam meretricibus valeant, l. affectionis, & l. donationes, de donation. in P. Et in pari turpitudine melior sit possidentis causa, ut idem Antoninus rescriptis, l. 2. de condit. ob iur. caus. lib. 4. C. tit. 7. & aliis nomothetis placuit, l. transactio finita, C. de transactio. l. si seruum, §. de illo, de verborum obligat. l. in pari causa, de reg. iur. cum simi. Valde itaque suspecta habita sunt delinimenta vxoria, ut pere

quæ sepe cogant parentes iudicium ferre contra proprium sanguinem: neque eisdem assentendum putauit Caius, l. 4. de inoffic. testa. P. Nihil ÷ furore amoris vehemens, quem retinere tantum est philosophiæ perfecte monentis, infirmitatem & inheretem concupiscentiam frangentis, vt ait Iustin. §. l. iud quoque, quib. mod. nat. offic. legit. coll. 6.

Sic autem viris amor, quis modus ad sit amor? Virg. Eclog. 2. Et sicut mulier è viri, sic & virum vxoris, prouocare liberalitatem facile blanditiis creditur, l. fin. si quis alig. test. prob. in P. l. fin. C. eo. tit. Quomodo enim arbitramur facultates denegaturos coniuges mutuo, qui cupidinis illecebris peritici propria concedunt mutuo corpora? et extra matrimonii sanctam castitatem, infelix cupiditatis certe captio, quæ & propriam personam, pecuniis multo cariorum, prostituere sepe persuadet, quæ res & auxilio & misericordia idcirco digna habetur, l. 1. de SC. Claud. C. S. fin. de success. subl. qua seib. per bon. vend. Proinde iuste prohibet vitas liberalitates, & ante obsequi lubricas in paupertatem vias: fatiusque visum sic iuueniles coercere calores, ne cupiditati dediti tristitiam sentiant, l. si. §. filius autem, de bon. qua lib. lib. 6. C. S. optimum, de

10 non elig. secun. nub. in Auth. ¶ Neq; enim inhibetur, vt inter maleuolos, vel infestos donatio, sed vt inter conuictissimos: ne affecta nimio fiat alter pauperior, l. si id quod, §. si quis, & §. quod legaturus, de donat. int. vir. & vxor. P. ¶ Reliqui ÷ nam que contractus,

11 præter donationem sine fraude prohibitionis iurii, permittuntur coniugibus, ex quibus pauperiores non reddantur, l. si sponsus, §.

12 circa, & l. si vir vxoris, de don. int. vir. & vx. ¶ Accedit ÷ quod, vt ait Sextus Cecilius, l. 2. eod. P. futurum esset d. senti matrimonio, si qui donare posset, detrectaret coniugii: atque tandem venalia fore matrimonia, nempe quia his donationibus, veluti pretio retineantur: coactæq; essent metu dissidii donationes aduersum propriam naturam: quæ liberalitatis & extra coactionem sunt, l. donari, de reg. iur. l. 1. & l. donari, de donat. in P. Neque enim in necessitatibus liberalitas constituitur, l. 4. de adm. leg. P. Minusque libera matrimonia, quam eorum exigit natura, essent, l. 2. de inuit. stipul. C. l. si in stipulatio facta fuerit, & l. Titia, de verbor. obl. in P. c. cum apud, & c. cum locum, de sponsal.

13 ¶ Atque ÷ antiqui amorem honestum solis animis, sine hæc hac liberalitatis constare æstimarunt, Vp. in l. 3. de don. int. vir. & vxor. P. amor etenim quidpiam spirituale, quod liberosiam vel gratiam promercentalem non habet, vt notat Pacorn. in cap. quanto, de iud.

14 ¶ Adiciam ÷ puellarum leue & facile ingenium, fraudibus vel metu vel voluptate mariticum expellum, §. quæ situm, de aequal. dot. in Auth. Aristot. 9. de animal. in prin. l. cum multa, de dona. ante nupt. C. & volabile, Vt corpus tenerum, sic mors infirma puellis, Fortius ingenium suspicor esse viri. Ouid. epist. Herus ad Leand. Sic T. bullus 4. lib. de N. æra loquens, Sed stelli poterit, mens est mutabilis illi.

Et Virgilius 4. Eneid. & forum de verb. sign. l. si. de inoff. testa. C. c. de viduis, in 2. 27. 9. 2.

— Varium & mutabile semper, Fœmina.

15 ¶ Ad ÷ extremum, si hæc donationes simplices permitterentur, atibi ratifant nomothetæ futurum, vt liberorum contemneretur cura, l. 2. de don. int. vir. & vx. in P. aduersum præscriptum legis, quo mandatur, vt quisque suam sobolem nutriat, l. 2. de infan.

16 exposit. C. tit. de alic. lib. & de lib. agnos. ¶ Hinc ÷ sequitur, donationes pari calculo esse improbatas, quæ ante matrimonium quidem fiunt, sed quæ conferuntur, vt valeant eo secuto, l. quod sponse, de don. ante nupt. C. cum simi.

17 ¶ Demum ÷ tamen aliquos casus interpretes, vsu & moribus ratione aliqua receptos: veluti si maritus sit plebeius diues, qui vxorem cui donat, accipiat nobilem: si senex & capularis, vxor adolescentula. Nic. Boer. in consuet. Buir. tit. de consuet. mat. & dotis, §. 1. Fran. de Cur. consuet. seu. inc. quod notabile, Bart. Bal. in l. si ita stipulatus, §. si tibi nupsero, & in l. diuortio, de ver. obl. in P. Quia hæc non videtur simplex, sed remuneratoria donatio, ob alia, quam ob matrimonii affectionem: & remuneratioes aliâ habent vim, quam simplices donationes, valentque inter personas, a quibus simplices reiciuntur, l. si pater, §. fin. & l. Antilius Regulus, de don. in P. Et in nobilem vxorem plebeius conferens donationem, non tam eam vxorem munere censetur, quantum sibi affinitatem proximum eius comparare: cum principium affinitatis vxoris sit, l. 4. de grad. affini. In iuvene alia utilitas quam matrimonii: sed ni accedit, nempe quod quædammodo iuuenescat calore illius:

sicut legimus conquistam Dauidi Abisai, 3 Reg. c. 1. puellam pulcream Sunamitidem, vt cum eo dormiret, & calcifaceret eum. Alioquin natus commode propter senectutem retineri matrum nium non potest sine largitione, quæ id eo expresse permittitur, ne diuortium fiat, vt expresse notat Caius, l. vel propter, in l. praeced. de donat. int. vir. & vxor. in P. ¶ Valebunt ÷ itaq; & donationes, quæ & donanti aliquam adferunt utilitatem, quibus pauperior fieri non videtur: veluti si ad dignitatem, l. quod adipsenda, eo. P. comparandam viro donet vxor, exprimatque & dignitas, & quantum donetur. Ex ea enim vxor consequitur utilitatem dignitatis, cum radiis mariti refulgeat, §. si de consul. in Authen. l. mulieres, de dignit. lib. 11. C. Compati etiam aduentibus casibus, & infortunis coniugis non est alienum a iure, l. si cum dotem, 23. §. si maritus, sol. mar. P. & ideo in refectionem ædium exultarum vxoris aliquid elargiri permittitur, l. quod si vir, de donatio. int. vir. & vxor. in P. Multa etiam vxori donata tenent, vt vestimenta, l. si mulier ex pecunia, §. si. eo. l. mutus, §. fin. de iur. dot. in P. monilia, fructus alimentorum causa, & huiusmodi pleraque, quæ non iure donationis solum, sed ob officium maritale, quod ad ea tenetur, vt ad onera, sustententur. ¶ Annorandum ÷ tamen obiter moneo, interdum vestes pretiosas & plures comparata marito, quæ, si pramoriatur vir, vel ea pramoriatur viro, mariti heredibus, vel ipsi superstiti restitui debent, quotidianis tantum vxori relictiis, Bart. in l. penult. §. si quis vxori, sol. mar. Ang. consil. 101. Pau. Castren. consil. 184. Bald. l. cum re, de donat. ante nupt. num. 3. & 4. Boer. late, in comment. ad consuet. Buir. in tit. de consuet. mat. & dot. Decis. cap. Thol. 336. videlicet quando simpliciter concessæ sunt pretiosæ vestes vxori, & pro vsu. Alioquin autem si eo animo vt perpetuo vxoris essent, sint datæ & traditæ, nec mortis temporè reuocant, mulier, & eius heredes eas retinent: sicuti & quando seruo vestimentum datur, ea distinctè ne vitimur, l. id vestimentum, 26. de pecul. in P. Siquidem nisi exprimat clare donatio vxoris causa, comparata ad vsum tantum, non donationis causa censetur: & proinde ea mortua, sub mariti sit dispositione, l. si quid earum, 45. in prin. & §. 1. de leg. 3. l. qui concubinam, 29. de legat. 1. Vt non inuicem legatum earum sit factum vxori, hoc legatum, 41. de legat. 3. quæ d. nullum alioquin esset, si res quæ eius esset, iam eidem legaretur, l. propria res, C. de lega. Semel enim meum, amplius fieri nequit meum, §. si itaq; discretis, de action. l. nemo rem suam, de verborum obligat. cum dominium, non nisi ex vna causa ad nos pertinere possit, et in possessione diuersum statuat, l. 3. ex pluribus, de acquir. posses. P. c. inter dilectos, de fide instrum. Vt præsumatur tantum, concessio huiusmodi facta vxori, vsus, non donatio, iuris videntissima præsumptione: qua neminem suum iactare voluisse colligitur, leg. cum de indebito §. 1. de probat. in P. idem cum sit donare ac perdere, l. si filius familiaris, de donat. in P. ¶ Hæc ÷ eadem & de torquibus, armillis, bullis, aliisque monilibus, quæ vxori ornamentis causa conceduntur, dicenda censeo, obseruata eadem distinctione: nisi municipalis lex, vel conuentio in matrimonii prædiis, vel in tractatione aduerferet. ¶ Dummodo ÷ & illud singulare Barto. in l. quamuis, de aur. & argen. legat. notetur: statum municipale vel mores, quibus lucro huiusmodi esse dicuntur vxoribus, non esse intelligenda de pretiosis, sed de vulgaribus monilibus & vestibus: quod quamuis sub obscure notat Bartolus, tamen Nicolaus Boerius secundum eam sententiam iudicatum fuisse scribit, Nicol. Boer. ad consuet. Buir. tit. de consuet. mat. & dot. §. 4. Quæ æquitatem eam habere mihi videtur, quia municipalia statuta, quoad fieri potest, iuri cõmuni sint cõcilianda, & quia quæ iuris singularis non trahantur facile ad consequentiam, Paul. l. quod vero contra, 13. de legib. l. br. 1. P. titulo tertio, vtque stricti iuris non protogentur ad familia, l. quicquid adstringenda, de verborum oblig.

De secundis nuptiis. Cap. 26.

Lib. 5. C. tit. 9. Lib. Decret. 4. tit. vlt.

- 1 Nuptia secundæ non sunt improba. Tertullianus male secundas reprobat nuptias.
- 2 Nuptia secundæ cur non benedicantur.
- 3 Nuptia secundæ & plures repetitæ dicuntur.
- 4 Nuptiarum primarum, & repetitarum differentia. Nuptia secundæ quamuis permixta, vere tamen fornicationes.
- 5 Nuptia secundæ in temperate habita Ethnicis.
- 6 Nubebant, vnde publicis festis, non virgines quare.
- 7 Nuptia repetitæ Mosconis permixta, sed vix habita legitime.

tertium